

'Het Woord is mens geworden!'

Preek n.a.v. Johannes 1: 14, 1^e Kerstdag 2013

Liturgie

Votum en zegengroet

Zingen: LvK gezang 138

Gebed

Lezen: Johannes 1: 1-18

Zingen: LvK gezang 476: 1, 4

Preek over Joh. 1: 14

Zingen: GKB gezang 84

Zingen: geloofsbelijdenis, op de melodie van LvK gezang 135, zie: [hier \(op site van Jan Boersma\)](#)

Gebed

Collecte

Zingen: GKB gezang 79: 1, 2, 5, 6

Zegen, beamen met: GKB gezang 71

Preek

[1] Stel je voor dat we het kerstverhaal van Lucas niet hadden ...

Dan zouden we niet stiekem even de staldeur open kunnen doen. Even een blik werpen op moeder en kind.

Op de kribbe, waar de pasgeboren Jezus in lag. Van het stro en de dieren.

Dat hele, in onze ogen, romantische plaatje zouden we moeten missen.

We zouden simpelweg niks weten van de lange reis van Jozef en zijn hoogzwangere aanstaande vrouw Maria. Niks van het feit dat ze bij aankomst in Bethlehem nergens onderdak konden vinden en uiteindelijk in een stal terecht kwamen. En dat daar de bevalling zich aandiende.

[2] We zouden ook niks weten van die ruige herders, die mannen met hun stoppelbaardjes, die 's nachts buiten op de schapen pasten en voor de rest rond een vuurtje zaten om zich warm te houden. Het was immers nacht en bar koud.

We hadden daar zonder Lucas niks van geweten. [3] Want Lucas is de enige die al deze dingen vertelt.

Als we even naar de andere Evangelisten kijken, dan zien we: die vertellen eigenlijk zo goed als niks.

[3.1] Marcus vertelt al helemaal niks. Hij begint meteen met het optreden van Johannes de Doper en gaat dan meteen naar Jezus op volwassen leeftijd die zijn eerste discipelen roept. Dus bij Marcus lezen we niet eens dat Jezus geboren is.

[3.2] Johannes: we hebben het gelezen. Hij vertelt eigenlijk ook niks. Het enige dat we daar tegenkomen is dat zinnetje: het Woord [=Jezus, maar die naam noemt Johannes niet eens] is mens geworden. Maar dus niet op welke manier dat Woord dan mens werd. We horen bij Johannes alleen het enkele feit *dat* het Woord op een keer mens is geworden.

[3.3] Dan houden we nog over: Matteüs. Ook bij hem niks over de Jezus' geboorte zelf. Wel een paar dingen daar omheen. Zoals dat Maria zwanger was door toedoen van de Heilige Geest. Hoe Jozef in een droom instructies kreeg van God over hoe daar mee om te gaan. En vervolgens lezen simpelweg (Mat 2:1): 'toen

Jezus geboren was in Bethlehem, kwamen er wijzen uit het Oosten in Jeruzalem aan.' En die hele gebeurtenis vinden we weer alleen bij Matteüs.

Dus, conclusie: alleen Lucas vertelt uitgebreid over de geboorte. Van de kribbe etc. De overige drie zwijgen daarover. Zouden ze het niet geweten hebben? Zou kunnen, maar dat lijkt toch niet zo waarschijnlijk. Maar dan is het des te veelzeggender dat ze er niks over zeggen!

[4=zwart]Hoe dan ook: we hebben 4 Evangeliën. Alle vier vertellen ze over het leven van Jezus. Want dat verhaal is zo belangrijk, dat moet er goed in staan. En daarom gaf God vier Evangeliën. En dan niet vier keer [woordelijk] hetzelfde. Nee, vier keer verschillend. Vanuit vier verschillende invalshoeken. Veel dingen vertellen ze alle vier. En vooral het allerbelangrijkste ontbreekt bij geen van de vier: wat er gebeurde aan het einde van Jezus' leven, vlak voor zijn lijden en sterven aan het kruis, en zijn opstanding.

Maar bij het Kerstverhaal ligt het dus heel anders. Eén van de vier vertelt ons maar al die, laat ik maar zeggen, romantische details. In onze ogen dan. De andere drie niet. Zou dat misschien iets te betekenen hebben? Ik denk van wel.

Ik denk dat dat betekent: "mensen, laat je niet afleiden door alle romantiek van de kerststal. Zo moet je er niet naar kijken." En trouwens, zo romantisch was het niet. Dat is het voor ons misschien, maar was het vast niet voor Jozef en Maria. Het betekent: laat je niet afleiden door herdersromantiek. Alsof God wil zeggen: OK, via Lucas geef ik jullie het verhaal. Een verhaal dat tot de verbeelding spreekt. Waar je van alles kunt invullen, bijvoorbeeld over de herders, die in de kou hun handen bij het vuur stonden te warmen. Omdat het zo koud was. Midden in de winternacht.

Maar dat alles is niet de hoofdzaak. Kijk en daarom is het goed dat ééntje van de vier ons al die dingen vertelt en twee anderen er op hun manier licht over laten schijnen. Vanmorgen hebben we Lucas 2 gelezen en vanmiddag gaan we de deur van de stal opendoen en proberen we te kijken met behulp van de belichting die die andere twee, Matteüs en vooral Johannes, ons aanreiken. Zo proberen we dichterbij het kind van Bethlehem te komen.

Als rode draad neem ik wat Johannes in 1: 14 schrijft. Vanuit dat vers waar om te beginnen staat: **'het Woord is mens geworden ...'** [5]

Mens geworden. Daar wil ik nu vooral even bij stilstaan. Er zou van alles te zeggen zijn over wat het Woord allemaal zou kunnen betekenen, maar voor nu wil ik het even houden bij: het Woord is Jezus, de Zoon van God. En nu gaat het dus hierom, dat Jezus, de Zoon, *mens* is geworden.

Nu wordt het tijd om Matteüs erbij te pakken. Als je een Bijbel bij je hebt: sla gerust even Matteüs 1 (vers 1-17) er bij open. [5.1]Want daar staat in detail wat hier in de kerk in grote lijnen aan de muur hangt. Rechts [voor de kerkgangers]: daar zie je het eerste stuk van het geslachtsregister van Jezus. Om precies te zijn vanaf Abraham tot David. In de Bijbel lees je dan, Mat. 1:2vv: Abraham verwekte Isaak, en Isaak verwekte ... enzovoort. Wij zouden het denk ik zo zeggen: Abraham was de vader van Isaak, Isaak de vader van Jakob enzovoort. En dan lees je dus al die namen die daar nu ook aan de muur hangen.

Een aantal ervan kennen we. Een aantal niet. En met die namen zijn mooie maar vooral ook hele verdrietige, lelijke, verkeerde, héél verkeerde dingen verbonden. [5.2] Erge zonden. Vorig jaar heb ik in de Adventstijd juist bij dit deel van het geslachtsregister stil gestaan. [5.3]Om precies te zijn de vier vrouwennamen die erin voorkomen: Tamar, Rachab, Ruth en Batseba. Niet voor niets staan zij genoemd. Normaal zouden er geen vrouwennamen voorkomen, alleen die van de mannen [zoals hier nu aan de muur]. Maar nu dus vier vrouwennamen.

Twee namen, Tamar en Batseba, zijn verbonden met ronduit zeer erge gebeurtenissen. En laat ik er gelijk bij zeggen: gebeurtenissen waarbij de vrouwen [Tamar en Batseba dus] weinig tot geen schuld treft. Zeker niet de hoofdschuld. Maar niettemin: het gaat in die geschiedenissen om: hoererij [prostitutie], machtsmisbruik [van mannen t.o.v. vrouwen], overspel, list, bedrog en moord.

Die lange rij met namen, die staat dus voor: alles wat er allemaal gebeurde in die lijn. Ik heb even kort aangeduid: daar gebeurde heel veel verkeerd. [5.4] Als je verder gaat in Mat. 1, dan kom je nog veel meer tegen. Na David gaat de lijst verder. Alleen ... de stamboom van het koningshuis van David wordt steeds minder mooi. Er komen slechte koningen, het volk gaat in ballingschap – omdat het God niet diende, maar telkens afgoden achterna ging en gruwelijke zonde deed. En na de ballingschap worden de namen al gauw onbekend. *Maar dat is dus wel de lijn waarin Jezus komt staan door mens te worden!*

En zo identificeert, verbindt Hij zich met al die mensen. En dus ook met alles wat er mis is met hen.

Dat wordt duidelijk door de manier waarop Johannes het zegt. Hij zegt namelijk letterlijk: het Woord werd vlees. [6] En als de Bijbel [het NT] het over 'vlees' heeft, dan wordt er niet zomaar mens [als neutrale aanduiding] bedoeld, maar de zondige mens of de mens van na de zondeval. Het gaat om de beklagenswaardige toestand van de mens. Zonde, maar ook: aftakeling. [6.1] Ons 'vlees', ons lichaam, laat het vroeg of laat afweten. Zo is dat na de zondeval. *Nou, zulk vlees kreeg Jezus dus ook.*

Kijk, dat zie je dus als je deur van de stal daar in Bethlehem open doet. [7] Je ziet de Zoon van God, zelf ook God, die vrijwillig 'vlees' is geworden. Helemaal zoals wij. Je ziet daar een kindje. Een baby die er net zo uitziet als alle andere baby's. Als je zijn stamboom er even bij pakt, [7.1] dan zie je het bevestigd. Een stamboom die vooral herinnert aan veel menselijke ellende, veel zonde, schuld. En dat zit allemaal in het bloed [7.2] van het jochie dat je daar in de kribbe ziet.

Je ziet nog wat, als je de deur van de stal opendoet. Je ziet met eigen ogen die vervallen hut van David. [7.3] Jozef had koning moeten zijn. Maar hij is timmerman en komt uit het verachte Nazareth. En zijn eerste kind moet geboren worden terwijl ze gedwongen ver van huis zijn. En dan ook nog eens in een stal. Want er was geen plaats in de herberg voor deze afstammeling van David!

En zo werd het Woord mens, mens van vlees en bloed. Daar ligt Hij in een kribbe. Zó kwam bij ons wonen.

[8] Dat is het volgende stukje uit vers 14: **'... en heeft bij ons gewoond'**

Als je heel precies leest dan staat er niet: '... en heeft bij ons gewoond', maar: **'...Hij heeft onder ons zijn tent opgeslagen'**. [8.1] Of zelfs: 'Hij heeft onder ons getabernakeld'. Want zo wordt dit woord veel gebruikt, vooral in het OT. Dus: Hij kwam zo dicht mogelijk naar ons toe.

[8.2] Dichterbij kan God als het ware niet komen: gewoon mens. Geen onbenaderbaar mens. Geen hoge piet die door bodyguards wordt afgeschermd, maar een gewone jongen, uit eenvoudige ouders. En Hij komt dus in een tent wonen. Zoals gezegd, je kunt dan denken aan de tabernakel of eventueel aan de tent der samenkomst. Termen uit het OT: daar woonde God zelf. En nu woont God dus in mensengedaante in een tent. Daar zit ook iets in van: zonder vast verblijfplaats. [8.3] Een tent is iets wat je telkens ergens anders weer neer kunt zetten. Niet de meest luxe verblijfplaats, maar vooral ook mobiel: je bent ergens een poosje, en na verloop van tijd reis je weer verder. Je hoeft alleen maar je tent in te pakken en daar ga je, naar een volgende plaats.

Dat is dus wat Jezus kwam doen: wonen in een tent. Zonder vaste verblijfplaats [zegt Hij zelf ook ergens]: om ons te dienen. *Om overal zijn heerlijkheid te laten zien.*

Dat is wat Johannes nog meer zegt in deze tekst.

'... en wij hebben zijn grootheid gezien' [9]

Grootheid. Je kunt ook zeggen: heerlijkheid (oude vertaling), majesteit, luister, glorie. Het geweldige van God. Dat God geweldig is. En dat, dat God geweldig is, *dat* hebben wij gezien – zegt Johannes.

[9.1] Hoe zouden Johannes en de anderen de grootheid gezien hebben? Nou, dat was dus duidelijk niet in de Kerststal. Want dat heeft Johannes nou net *niet* gezien. Daar is hij immers niet bij geweest. En trouwens, als je je hoofd om de hoek de deur van de stal steekt, wat is daar dan te zien aan heerlijkheid en glorie? Nee, zo op het oog is maar een armoedige vertoning. Als je even om het hoekje van de deur kijkt, zie je iets was je niemand gunt. Niet zo.

Maar toch zet Johannes ons wel op het goede spoor. [10] Zijn invalshoek is: Gods grootheid, de grootheid, de glorie, de heerlijkheid van Jezus. Aan het begin zei ik: de vier Evangelisten hebben elk hun eigen

invalshoek of vertelperspectief. En Johannes heeft heel duidelijk een ander perspectief dan de rest. Hij kijkt namelijk terug[10.1]. Vanuit wat hij zeker weet en vast gelooft, namelijk dat Jezus één en al heerlijkheid is. Hij heeft Jezus leren kennen en weet dat Hij echt Gods Zoon is en nu, nadat Hij zijn taak als knecht, als ‘aller dienaar’, heeft volbracht, in volle glorie in de hemel zit. En iets van die glorie heeft Johannes gezien. Je mag aannemen: niet alles. Maar toch, hij zegt het heel absoluut, stellig: ‘wij hebben de glorie/grootheid/heerlijkheid van Jezus gezien’.

Hoe heeft hij dat gezien? Simpelweg door naar Jezus te kijken.[10.2] Hem te volgen in zijn leven en in Hem het levende Woord te herkennen en zijn glorie/grootheid te zien. Ver hoeft je niet door te lezen om de eerstvolgende keer tegen te komen dat Johannes het erover heeft. In hoofdstuk 2 is het meteen al raak: daar vertelt Johannes over de bruiloft in Kana, waar Jezus water in wijn veranderde. En, zo besluit Johannes die passage, *zo toonde Jezus zijn grootheid, heerlijkheid aan zijn discipelen en zij geloofden in Hem.*

[11]Goed ... terug naar de kerststal – met het perspectief van Johannes, namelijk dat daar dus in de persoon van Jezus Gods heerlijkheid ligt. Hoe verandert je kijk op het tafereel als je de deur van de stal opendoet?

Nou, *dan zie je Gods heerlijkheid in de vernedering.* [11.1] In de schamele omstandigheden. In het zich verlagen tot mens, tot vlees. Omdat je zo iets heel belangrijks van God ziet: opoffering.[11.2] In de kribbe begint het al. Vernedering, opoffering. In de kribbe is de eerste stap naar het kruis al gezet.[11.3] Want daar moest zijn leven op uit lopen. Om voor al die zonden, al het verkeerde te sterven. Kijk maar weer naar die stamboom en denk aan alle ellende enzovoort waar die namen voor staan. Bekende namen en onbekende. Belangrijke mensen en niet zo belangrijke mensen [volgens andere mensen dan]. Jezus bloed absorbeert alles wat er verkeerd is. En niet alleen in zijn stamboom, maar van de hele wereld. Van ieder die aan Hem verbonden wil zijn. En daarom, j+m, is het zo mooi dat jullie allemaal je eigen naam er tussen hebben gehangen, of in ieder geval een sterretje. Want Jezus is net zo goed voor jou gekomen.

We zien dus Jezus’ glorie in zijn vernedering. Jezus’ armzalige geboorte in Bethlehem is dus een statement van jewelste. Een les in nederigheid. Een les in zelfopoffering. Je zou kunnen zeggen: het zit hem in het bloed.

[12]Laten we nog één keer letten op iets uit de geschiedenis van Ruth. Om precies te zijn op Jezus’ voorvader Boaz. Want het is zijn naam die in Matteüs 1 vermeld staat. Niet die van Machlon, de overleden man van Ruth. Vanwege het zwagerhuwelijk zou de eerste zoon die Boaz bij Ruth zou verwekken op naam komen van Machlon. De lijn had niet moeten zijn Salmon-Boaz-Obed, maar: Elimelech, Machlon, Obed. Maar zo staat het er dus niet. Matteüs laat de lijn via Boaz en zijn voorgeslacht lopen. En ook dat is een signaal. Nu een positief signaal, na veel zinspelingen op heel verkeerde dingen in het geslachtsregister. Want wat kenmerkte deze Boaz? Nou, heel nadrukkelijk ook dit: hij zag af van zijn eigen belang. Hij offerde zich in een aantal opzichten op. Maar dat deed hij –die indruk krijg je tenminste – uit een oprecht hart en vanuit naastenliefde. Vandaar dat de buurvrouwen de zoon van Boaz en Ruth de naam Obed geven. Knecht. Genoemd naar zijn vader [en moeder], die zich dienstbaar opstelde.

Een beetje raar gezegd, maar via Matteüs mag ik het denk ik zo wel zeggen: ook dat zit Jezus in het bloed. Hij is de grote Obed. De knecht. De lijdende knecht. En dat begint dus al in de kribbe.

* * *

[13=zwart]

B+z, j+m, dit was het Kerstevangelie belicht door Johannes, met wat hulp van Matteüs. Johannes gaf ons zicht op de heerlijkheid van Jezus. Zijn glorie. In volle overtuiging zei Johannes dat zo, *want hij had het zelf gezien!*

Dat zagen die herders ook. Niet achter, niet later pas, zoals Johannes. Nee, ze gaan naar de stal. Doen de deur open en gaan naar binnen. En inderdaad, daar ligt het kindje, in een kribbe. Precies zoals de engel had gezegd. Ik weet niet of ze, net als die wijzen uit het Oosten later, op hun knieën zijn gegaan. Zou goed kunnen, want Lucas vertelt wel: op de terugweg loofden ze God. Ze zagen het kindje in de kribbe.

Maar tegelijk zagen ze Gods heerlijkheid.

Misschien zeg je: nou, ik niet. Die herders zagen die heerlijkheid in dat kindje in de kribbe, maar ik niet. En ik heb ook niet het achteraf-perspectief van Johannes. Als ik de deur van de stal opendoe, dan zie ik daar met de beste wil van de wereld in zo'n kindje in de kribbe geen teken van Gods heerlijkheid. Ik zie een gewoon mens, met een gewone stamboom, waar niks menselijks vreemd aan is.

Nou, zo zagen de mensen Hem in zijn tijd ook. Als mens. En dat was Hij ook. Je kon aan Hem niet zien dat Hij 100% God was. Althans, niet aan zijn uiterlijk. Nee, je ontdekte het pas als je Hem bezig zag. Dan ging de overtuiging groeien ... of niet.

Bij Johannes gebeurde dat. En daarom schreef hij erover. Werd zijn Evangelie een Bijbelboek. Samen met de drie andere Evangeliën. Ga de komende maanden mee op een tocht door het leven van Jezus. Ga mee en misschien ga je het dan zien, die glorie van God.

Ga mee, laat wat je hoort goed op je inwerken.

Wees stil en kom wat dichterbij het kind van Bethlehem.

Ik hoop dat je het dan ziet. Zijn heerlijkheid. Zijn glorie. Voor jou. Om je te dienen.